

JEREMIÁS SIRALMAI

- Kiss György -

Mikor íródott, ki írhatta, milyen történelmi helyzetben?

A héber kánonban a könyv elnevezése azonos a kezdő szóval: 'ékáh = Jaj de...

A Septuagintában és a Vulgataban közvetlenül Jeremiás könyve után következik, annak a hagyománynak az alapján, hogy a könyv szerzője Jeremiás próféta. A nemzeti nyelvű bibliafordítások átvették a Septuaginta besorolását és a hagyományos Jeremiás síralmai" címet is.

A Síralmak könyve öt részből áll, tartalma mind az ötnél a Jeruzsálem (és Júda országa) elpusztulása miatt érzett gyász és fájdalom, Különösen az 1., 2., és 4. rész foglalkozik Jeruzsálem ostromával és elpusztításával. A 3. rész általánosabb panaszének, az 5. r. pedig a szolgasorsba került nép helyzetén kesereg. A két utóbbi időben valószínűleg távolabb áll az 587-es eseményektől.

A könyv tehát az elnevezésnek megfelelően gyászénekeket, panaszdalokat tartalmaz.

A „gyászének" azonban összefoglaló elnevezés, amelyen belül speciális formák különböztethetők meg: a halottsirató, az egyéni panaszének és a kollektív panaszének. Mindhárom műforma megtalálható a Síralmak könyvében, sőt gyakran liturgikus egységbe fonódik a három

Az individuális panaszénekek legszebb darabjai a zsoltárok között találhatók, bennük egy személy mondja el Isten előtt zaklatott helyzetét, nyomorúságát, és kéri Isten szabadító segítségét. –

A kollektív panaszénekekben pedig maga a nép, a gyülekezet borul Isten elé, nagy nemzeti katasztrófa, csapás idején. Jellegzetessége van a Síralmak könyve énekeinek: az 5. r. kivételével akrostichonban vannak írva, azaz a héber abc betűinek egymásutánja található az egymásra következő versszakok elején. A hagyomány szerint a Síralmak szerzője Jeremiás próféta.

Tartalmi áttekintés

I. RÉSZ - Jeremiás síralmai 1:1-22. Siratóének Jeruzsálem romjai mellett

Az 1-11. v.-ben levő siratóének hátterét tehát a rommá lett Jeruzsálem kétségbeejtő látványa képezi. A jelképeket használó költő a lakosságát vesztett Jeruzsálemet egy gyászoló özvegyhez hasonlítja, aki férje után gyermekeit is elvesztette és siratta.

A jelzők: „nagy a nemzetek közt", „úrnő a tartományok közt"-talán túlzásként hatnak, ha valaki az ókori kelet nagy városaihoz hasonlítja Jeruzsálemet, de nem felejtendő, hogy aki kedves hozzátartozóját veszti el, annak az a legkedvesebb, legdrágább.

A jelképes jellegből adódik az a feszültség is, hogy a siratóének ugyan az elpusztult Jeruzsálemről szól, de a megszemélyesített Jeruzsálem mégis élő alakként van bemutatva, csak elhagyatott özvegyként, akinek nincs vigasztalója sem, volt barátai, szövetségesei is magára hagyták, vagy éppen kicsúfolták

Jer.sir. 2,7-8.

Elvetette oltárát az Úr, elhagyta szentélyét. Ellenség kezére juttatta falakkal körülvett palotáit. Hangoskodtak az ÚR házában, mint ünnepnapon. Az ÚR akarta, hogy lerombolják Sion leánya várfalát: mérőzsinórt feszített, nem hagyta abba keze a pusztítást. Gyászol az erőd és a várfal, együtt omladoznak.

Jeruzsálem népét fogságba vitték „a nyomorúság és terhes szolgálat után” (3. v.). Az ostromlott város népe mennyi nyomorúságot élt át s „ebből” az állapotból került elhurcolásra. A deportáltak természetesen továbbra is ki voltak téve ellenségeik gúnyjának, bántalmazásának (137. zsoltár).

A legnagyobb keserűséget a rombadőlt templom üszkös falainak a látványa okozta: nem jönnek több ünnepre az ország lakói, elhagyatottakká lesznek a Jeruzsálemben vezető utak (4. v.)

Főlelevenednek az ostrom képei: az éhségtől erőtlenné vált emberek, maga Cdkijjá király is riadtan próbál menekülni - de hiába (5-6. v.).

Majd ismét jelképes leírásba megy át a siratóének: Jeruzsálem, az egykor díszes ruhákba öltözött úrnő, ott áll ellenségei előtt bemocskolt ruhában, vagy éppen pórére vetkőztetve (7-9. v.), kapzsi kezek letépték ékszereit - célzás a templom kegytárgyainak az elrablására (10. v.). Az „emlékezés” nemcsak a múlt idők felidézését jelenti, hanem a rádöbbenést a hihetetlennek tűnő valóságra.

Az egész siratóének egyik legsúlyosabb mozzanata annak hangsúlyozása, hogy amit az emberek lehetetlennek tartottak, az teljes szörnyűségében megvalósult és végül egy néptelenné vált romváros képében tárult a háborút túlélő emberek szeme elé.

A 12. verstől kezdve az ének formájában változás következik. A siratás helyébe egyéni panaszének lép, a megszemélyesített Jeruzsálem szólal meg.

A részvétet kelteni akaró vers nem egyszerű költői túlzás abban az értelemben, hogy mindenkinek a maga bánata a legsúlyosabb, inkább arra céloz, ami a következőkben olvasható, Jeruzsálem „bánatát” az a felismerés teszi teljessé, hogy összeomlását nem a sors alakulása, vagy az ellenség támadása okozta végső soron, hanem tulajdon Ura, Istene.

A siratóliturgia kórusa egy pillanatra félbeszakítja a panaszkodó Jeruzsálemet” (17. v.), hogy aztán a 18. versben hallhassuk a hitvallásszámba menő gondolatot: Igazságos az Úr, csak én engedetlen voltam (szembeszálltam) parancsával szemben!

Jer.sir. 1,18

Igazságos az ÚR, mert szembeszálltam parancsával. Halljátok meg mind, ti népek, és lássátok fájaldalmamat: szüzeim és ifjaim fogságba mentek.

A porig alázkodásnak a mozzanata ez, amely nem perel Istennel a történetek miatt, mert megértette már, hogy a saját bűnökkel felidézett veszedelemért nem lehet másra hárítani a felelősséget, legkevésbé Istenre.

II.RÉSZ – Jeremiás siralmi 2:1-22. Jeruzsálem ostroma és pusztulása

A második ének tartalmát főként Jeruzsálem ostromának és pusztulásának a leírása képezi, jellege szerint az egész siratóének, amelyen belül csupán egyes kisebb egységeknek van saját színezetük, amikor pl. az énekes odafordul „Sión leányához”, a megszemélyesített Jeruzsálemhez: „Kihez hasonlítsalak, mivel vigasztaljalak?” (13. v.) - „Kelj föl, jajgass, öntsd ki szívedet!” (19. v.)

Az alapjelleg azonban változatlan marad: a siratóének írója kínzó gyötrődéssel idézi fel az ítéletes napok rémképeit.

Jer.sir 2.13.

Kihez mérjelek, kihez hasonlítsalak, Jeruzsálem leánya? Milyen példával vigasztaljalak meg, Sion szűz leánya? Romlásod nagy, mint a tenger, ki gyógyíthat meg?

Az ének Jeruzsálem ostromát és pusztulását jelképes, de nagyon erőteljes képpel úgy rajzolja meg, hogy maga az Úr állt elő, mint egy fegyveres hős, hogy semmivé tegye addig dicsőségben élt városát. „Az égből a földre dobta Izrael ékességét, Jeruzsálemet.”

A babiloni ellenség mögött ott áll az Úr: az Ő nyilai suhannak, az Ő kardja oszt halált, Ő gyújtja fel a palotákat, Ő csákányozza, dönti le a várfalakat és Ő tapossa el magát a tiszteletére épített templomot is (2-7. v.).

Ez történt az Úr elhatározása szerint.

A szomorú jelen képe pedig a következő: Az elhagyott épületek omladoznak, a király és főemberei fogságban vannak, itthon a papok és próféták nem tudnak tanítást, kijelentést közvetíteni, az itthon maradt előljárók, a „vének” tehetetlen gyászban roskadnak a porba.

A 11. v.-től kezdve az énekíró személyes megnyilatkozásai következnek különösen mikor az a szívet tépő kép jut emlékezetébe, hogy hogyan pusztultak el éhen-szomjan a gyermekek segíteni nem tudó anyjuk ölében.

Vigasztaló szavakat keres az énekes, de csak arra a megdöbbenő igazságra jut el, hogy ezt a népet „hiábavaló látomásokkal ámították prófétái”, ahelyett hogy bűneire rámutattak, megtérésre hívták volna (14. v.).

Nem nehéz felismerni e „próféták” alakjában azokat a hamis prófétákat, akikkel Jeremiás is annyit hadakozott. Könnyebb volt azt mondogatni, hogy „békeség lesz”, vagy tetszetős álmokat magyarázni a hiszékeny embereknek és könnyebb is volt elhinni ezeket, mint azt, hogy fegyver, éhség és dögvész fogja elpusztítani az ország lakosságát.

A 18-19. versben a megsiratott „Sion leányához” intézi szavait az énekes. Arra ösztönzi, hogy forduljon az Úrhoz, öntse ki előtte szívét, indítsa szánalomra. Visszatér a nyilván legszörnyűbb élményre, amiben az ostrom alatt részük volt a városban levőknek, az éhínségre. De itt már nem a 12. v. ájult tehetetlenségéről esik szó, hanem az éhségtől elvadult ösztön olyan kitöréséről, hogy az anyák újszülött csecsemőiket képesek voltak feláldozni az éhség csillapítására

A siratóének végül is nem tud nyugvópontonra jutni. A gyászos emlékek felidézésébe csak belefáradt az énekes és a végül megszólaló gyülekezet. Két megdöbbenő tényt vés emlékezetünkbe:

Ha egyszer elfogy Isten hosszútűrése, akkor Ő maga támad ellenünk - és vele szemben ki segíthet?

III. RÉSZ – Jeremiás siralmi 3:1-66. Panaszének és segítségkérés

A 3. rész nem a szokásos jaj-kiáltással kezdődik, hanem így: „Én vagyok az az ember, aki...” Már ez elárulja, hogy e részben nem siratóénekekkel van dolgunk, hanem egyéni panaszénekekkel, amely azonban nem fogható fel úgy, mint az előző részek hasonló énekei, tehát nem a megszemélyesített Jeruzsálem kesergései ezek.

Az egész fejezet azonban vegyes elemekből tevődik össze. Az ilyen énekek az üldözöttségnek, a szenvedésnek a képét vázolják, roppant változatos jelképekkel.

Az első panaszénekekben (1-18. v.) az éneklő Istennek a sújtó botja, fegyvere alatt érzi magát. Olyan, mint egy üldözött vad, amely nem tud hova menekülni kergetője elől: nem talál kiutat, falba ütközik, nyilak céltáblája lesz, hiába próbál még imádkozni is. Azokkal a zsoltárokkal rokon ez az ének, amelyeknek az írója betegségben, a halál révén állva, vagy a nyomorúságtól porba sújtva érzi, hogy „rettenetes dolog az élő Isten kezébe esni”. (Pl. Zsolt 88.)

Az ének legszebb részlete az a középső szakasz (22-39. v.), amelyben a lecsillapodó lélek mégis megtalálja a bizakodás hangját és meglátja Istennek napról napra megújuló hűségét, szeretetét.

A következő rész (40-42. v.) a gyülekezethez szóló felhívás önvizsgálatra, bűnbánatra, megtérésre. A rá következő kollektív panasz azonban nem áll összhangban ezzel a felhívással. Megindul a panaszkodás a pusztulás és az ellenség kárörvendő csúfolódása miatt. Nem csoda, ha ismét a siratóének hangzik fel, majd a végső nagy panaszének az 52-66. versben.

Az utóbbinak a tartalma abban különbözik a fejezet elejétől, hogy míg ott Isten sújtó kezét érezte és ismerte el az éneklő, addig itt ellenségeire panaszodik. Az a hang szólal meg itt is, amely az isteni igazságszolgáltatásnál nem akar megelégedni a méltatlanul zaklatott ember megszabadításával, hanem látni akarja a bosszúállást is.

IV. RÉSZ – Jeremiás siralmi 4:1-22. Jeruzsálem ínséges állapota

A jaj-kiáltással kezdődő ének első verse szinte meghatározza az egész ének tartalmát. Így lehetne megfogalmazni: Mivé lett Jeruzsálem?! Költőien pedig így hangzik: Milyen sötét lett a ragyogó színarany!

Az arany: Jeruzsálem lakossága, akikre büszke lehetett az ország, az erős férfiak, a fiatal anyák és gyermekeik az előkelők, a harcos ifjak. A változás egyrészt a „leértékelésben” áll: Úgy taposták össze Jeruzsálem „aranyat érő” férfait, mint a hitvány cserepet

Jer.sir.4,2

Sionnak színaranyat érő drága fiait jaj, csak cserépedénynek tekintették, fazekas keze munkájának!

Úgy hevernek a holtak szerteszét, mintha a drágaköveket kiszórnák az utcára. A jelkép másik vonatkozása pedig az, hogy a színevesztett, sőt megfeketedett aranyhoz hasonlítanak az éhségtől kiaszott testek, az állandó harcokban portól belepett, naptól égetett sötét arcok, amelyek szinte felismerhetetlenekké torzultak. (7-8. v.)

Jeruzsálem ostromának legborzasztóbb emléke lehetett az éhínség, a Siralmak könyve énekei többször visszatérnek rá. E részben a 2-5., majd a 9-10. v. szinte ugyanúgy ír róla, mint a 2:11-12. és 20. v. Először csak arról van szó, hogy az anyák, akik maguk is éheznek, képtelenek táplálni csecsemőiket.

A 3. v. bizarr képeket állít elénk összehasonlításként. Az egyik legutálatosabb állat, a dögevő sakál is táplálja kölykét, a jeruzsálemi anyák viszont olyanok, mint a struccok, amelyek a kegyetlenség jelképezői voltak, mivel tojásukat a homokba takarva sorsukra bízzák. Persze az anyáknak kegyetlensége az, hogy nem tudnak szoptatni, nem tudnak kenyeret törni.

Megrázóbb e részben is annak az említése, hogy az embertelen éhségtől kínozva képesek voltak a gyermekeket táplálékul odaadni. A nagy összeomlást úgy jellemzi az ének, hogy az ítélet oly váratlanul jött el, mint egykor Sodomára

Jer.sir.4,6.

Nagyobb volt népem bűne, mint Sodoma vétke, amely egy pillanat alatt elpusztult, kezét sem mozdíthatta benne senki.

Az Úr haragja fellángolt és tűzbe borította Jeruzsálemet

Jer.sir.4.11

Szabad folyást engedett haragjának az ÚR, kiöntötte izzó haragját. Lángba borította a Siont, megemésztette még az alapját is.

A 13-16. v. egy különleges emléket elevenít fel. A templomi papságról, az udvari prófétákról úgy szól, mint akik félrevezették népüket s így közvetve ők is felidéztek a hirtelen jött katasztrófát, sőt „az igazak vérért” ontották, amikor perbe fogták, kivégeztették a valóság őszinte feltáróit, a közelgő vész hirdetőit (lásd: Jer 26:7). Az ártatlan vér azonban visszazállt rájuk büntetésként.

A 17. versben a gyülekezet szólal meg. Keseregve említi, hogy mennyire vártak az őket oly sokszor hitegető egyiptomiak segítségére, de hiába (lásd Jer 37:5-8). Megint az agyonhajszolt vad hasonlatával szemlélteti azt, hogy milyen kétségbeejtő helyzetbe került Jeruzsálem lakossága a város elfoglalásakor: még a hegyekbe, vagy a Júda pusztájába menekülők nyomában is ott voltak az üldözők.

A legtragikusabb volt magának a királynak, „az Úr felkentjének” a sorsa (lásd: 2Kir 25:5-7), vele elveszett népének minden reménye is

A befejező két vers szintén Jeruzsálem megszállásának egyik mozzanatával állhat kapcsolatban. A babiloni sereggel együtt jöttek más, előbb meghódított népek segédcapatai is, köztük az edomiták, akik kárörömmel nézték Jeruzsálem pusztulását, sőt segítették azt teljessé tenni.

Nem hitte volna a világon senki (12. v.), legkevésbé persze Júda népe, hogy összeomolhat az ország, a főváros és a templom, hiszen Jeruzsálem falait bevehetetlennek tartották s az ott álló templom révén - jelenlétüknek vették a minden ellenségnél erősebb isteni oltalmazást. Különösen fájdalmas kijózanodást keltett az utóbbiban való csalódás.

V. RÉSZ – Jeremiás siralmi 5:1-22. A babiloni megszállás nyomorúsága. Könyörgés megújulásért

Az egész egy kollektív panaszének, amely már nem Jeruzsálem ostromának a képeit idézi, hanem a babilóniaiak által megszállt országban uralkodó állapotokat írja le.

Örökségünk (= földbirtokunk), házunk idegeneké lett - így kezdődik a panasz. A hadjárat után valóban sok idegen telepedett be Júdába a szomszédos országokból és birtokba vették a földeket. Az addigi tulajdonosok meghaltak, vagy fogságba kerültek, az otthon maradtak „apátlan árvák” és jog nélküli özvegyek voltak (2-3. v.), akik tulajdon hazájukban nincstelenekké váltak, szolgasorsra lettek kárhoztatva.

A legnagyobb gond a mindennapi étel-ital előteremtése lett. Még a vízért is fizetni kellett, vagy az étel megfőzéséhez szükséges fáért is (4. v.). Életveszéllyel járt az élelem betakarítása a mezőről, mert tartani kellett a pusztá felől be-betörő rablóhordáktól (9. v.).

A 7. v.-ben szinte a Jeremiás és Ezékiel által (rosszallóan) idézett közmondás tükröződik: az apák ettek egrest és a fiak foga vásik bele (Jer 31:29; Ez 18:2). A szomorú állapotok festése folytatódik: Nincs biztonságban az élet, tűrni kell az erőszakoskodást és gyalázatot.

Alantas, szolgálai, vagy erőt meghaladó munkát kell végezni (13. v.), nincsen „közélet” a városok kapuja melletti téren, ahol máskor a vének szoktak gyűlést tartani (14. v.). Amit Jeremiás megjövendölt, beteljesedett: elhallgatott a vidám ének, nincs már multság, tánc (15. v.).

A 16. vers jelképes kifejezése szerint oda van minden hajdani dicsőség és jólét Végül a tetőfokot a panaszkodásban a 18. vers éri el: a templomhegyen csak romok vannak, melyek közt sakálok tanyáznak.

A Siont az Úr lakóhelyének, trónjának tartották, és ez leomlott. De hiszen az Úr igazi trónja a mennyben van s az Úr nem lehet trónjavesztett király. Itt csap át végül is a panasz a bizakodó kérésbe: Téríts vissza magadhoz minket, mert meg akarunk térni!

Jer.sir.5,21.

Téríts magadhoz, Uram, és mi megtérünk, tedd újra olyanokká napjainkat, mint régen voltak!

Ez kifejezi, hogy mi az új élet kezdésének az útja, de azt is, hogy a megtérésben is a döntő tett az Istené. A záró vers ez után már nem kétkedő kérdés, inkább szónoki felkiáltás, a reménykedés kifejezése.

A Siralmak könyvének ez a néhány verse méltó arra, hogy befejezze ezt a fájdalmasan gyötrődő részt, és áment mondjon az Istenhez visszavágyó szenvedő embernek, vagy gyülekezetnek a sírása és könnyörgése után.

Hol található utalások erre a könyvre más helyen a Bibliában?

Zsolt.69., 2Móz.20., 5Móz.23, 28., Ézs.54, 63., Hós.2., Ez.10., Kir.21., Jer.13, 31

Mi a fő mondanivalója az utolsó időkben élő keresztények számára?

- Csak Istenben bízz!”
- A megoldás: megtérés!

Milyen kidolgozandó házi feladatot adnál a hallgatóknak

Nézz utána a gyással, gyászolással kapcsolatos Közel-keleti viselkedésnek és szokásoknak.